

ใครลืมหืมตาเรา

ประณิต ก้องสมุทร

ใครลิขิตชีวิตเรา

ประณีต ก้องสมุทร

ในวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส
ปราศจากเมฆหมอก
ทุกสิ่งดูน่าเจริญตาเจริญใจ
ลองมองออกไปรอบ ๆ ตัวเรา
แสงแดดเรืองรองกระจายไปทั่ว
ต้นไม้ใบหญ้าเขียวชะอุ่ม
นกนานาชนิดส่งเสียงร้องเจื้อยแจ้ว
บินถลาไปมาเพื่อหาอาหาร
ผีเสื้อแสนสวยตัวเล็ก ๆ
บินว่อนอยู่เหนือดอกไม้ที่แย้มบาน
ในสายตาของชาวโลก
ธรรมชาติเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม
แต่ในสายตาของนักธรรมะที่มีปัญญา
เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
และพระอรหันตสาวกผู้ที่ดำเนินรอยตามพระองค์
หาได้เห็นเช่นนั้นไม่
ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรคงที่
ไม่ถาวรยั่งยืน เกิดแล้วก็ตาย
มีแล้วก็กลับไม่มี

พิจารณาให้ดี จะเห็นจริงตามท่าน

วันเวลาผ่านไปแล้วก็ผ่านไป ต้นไม้ใบหญ้าที่เขียวชะอุ่มไม่ช้าก็ร่วงหล่นแห้งเหี่ยวตาย
นกก็ตีปีกก็ดิ่ ล้วนแต่มีชีวิตอยู่ไม่นานแล้วก็ตาย แม้แต่ตัวเราเองก็ต้องตาย ทุกอย่างในโลกนี้ตก
อยู่ในลักษณะนี้ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงแตกสลายไปในที่สุด ถ้าเราไม่รู้จักดำเนินชีวิตของเราให้
ถูกต้องแล้ว เราจะไม่พ้นไปจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้เลย

พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งปวง ล้วนแต่มองเห็นความจริงข้อนี้ ท่านจึงได้ดำเนิน
ชีวิตของท่าน ไปตามทางสายกลางอันประกอบด้วยองค์ ๘ ที่เรียกว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ จนได้
บรรลุคุณธรรมขั้นสูง เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตปัจฉิมสาวกตามลำดับ ดับกิเลสและ

ฉันรู้ได้หมดสิ้นไม่ต้องเกิดไม่ต้องตายอีกต่อไป

มีสักกี่คนที่ต้องการดำเนินรอยตามพระพุทธองค์ ส่วนมากยังรักที่จะเกิดอยู่ทั้งสิน แม้จะทุกข์บ้างสุขบ้าง แต่ชีวิตก็ยังน่ารื่นรมย์ น่ายุ น่ายศลอง พระพุทธองค์มิได้ทรงสอนให้ทุกคนดำเนินรอยตามพระองค์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ผู้ใดยังรักที่จะอยู่ในโลกนี้ พระองค์ก็ทรงสอนให้อยู่ในโลกนี้ด้วยความสุข แม้จะต้องตายและเกิดใหม่อีก ก็ให้เกิดในที่ดี มีความสุขสบาย มีรูปสวยรวยทรัพย์ เป็นต้น

นั่นคือทรงสอนให้ละชั่วประพฤดี

เพราะถ้าประมาทพลาดพลั้ง ต้องตกไปเกิดในที่ชั่วเป็นสัตว์นรก เปต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานแล้ว โอกาสที่จะกลับมาเกิดในที่ดี เป็นมนุษย์เป็นต้นนั้นแสนยาก เพราะอะไร ? เพราะเมื่อไปเกิดในที่ชั่วเหล่านั้นแล้ว ต้องทนทุกข์ทรมาน อดอยากยากแค้น ด้วยอำนาจของความชั่วที่ทำไว้โอกาสที่จะทำความดีแทบจะไม่มี เมื่อโอกาสที่จะทำความดีหายาก เราจะได้ผลความดีที่ไหนดำเนินเราไปเกิดในที่ดี ผู้ที่เกิดในที่ชั่วอาศัยกรรมชั่วนำไปเกิด ฉนั้นใด ผู้ที่เกิดในที่ดีก็ต้องอาศัยกรรมดีนำไปเกิด ฉนั้น

สัตว์เดรัจฉานที่เราเห็นว่ามันรัก เช่น นก เป็นต้นนั้นความจริงเกิดในที่ชั่ว โอกาสที่จะทำความดีมีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย มักจะทำความชั่วเสียมากกว่า วันหนึ่งๆ ท่านเห็นนกทำความดีอะไรได้บ้าง มีแต่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ด้วยการหาหนอน หาแมลงกินเป็นอาหาร ชีวิตของนกส่วนมากจึงมีแต่จมลงไปในที่ชั่วมากขึ้นทุกวัน ฉนั้น โอกาสที่จะกลับมาเกิดเป็นคนนั้นแสนยาก ยังมีสัตว์อีกมากมายรอบๆ ตัวเรา ในฤดูที่ฝนจ่ำฟ้า เราจะพบลูกกบ ลูกเขียด ลูกคางคกมากมายในแอ่งน้ำตื้นๆ ส่งเสียงร้องกันแซ่แซ่ ผันตกที่ไหนดมีน้ำยังเพียงเล็กน้อย เราจะเห็นสัตว์จำพวกนี้เต็มไปหมด ยังไม่ทันใดก็ถูกคนเหยียบตายบ้าง รถทับตายบ้าง ที่รอดมาได้ก็ต้องตายเพราะน้ำในแอ่งแห้งเสียก่อนบ้าง แดดเผาตายบ้าง สิ้นชีวิตไปชาติหนึ่งโดยที่ไม่มีโอกาสทำความดีอะไรเลย

ลองมองให้ใกล้ตัวอีกนิด สุนัขก็ดี แมวก็ดี แม้จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีความสุข มีอาหารอุดมสมบูรณ์ด้วยผลของบุญเก่าที่เคยทำไว้ แต่บุญใหม่ ท่านเคยเห็นสุนัขหรือแมวทำคุณงามความดีอะไรบ้าง มีแต่คอยประจบประแจงเจ้านายให้รักใคร่เพื่อปากเพื่อท้องของตนเอง วิชาพยายามทำกันเองบ้าง คอยทำลายชีวิตนกและหนูบ้าง โอกาสที่จะทำความดีเกือบไม่มี เมื่อบุญเก่าที่ใช้หมด บุญใหม่ก็ไม่ได้ทำแล้วจะได้บุญที่ไหนดมาช่วยให้ไปเกิดในที่ ๆ ดี ในเมื่อสิ้นชีวิตลง มีแต่จะตกต่ำลงไปทุกที

ลองมองให้ยิ่ง จะเห็นว่าถ้าพึ่งแต่เกิดมาเป็นสัตว์ก็น่าสงสารอยู่แล้ว ซ้ำยังมีคนใจร้ายคอยเบียดเบียนซ้ำเติมให้ทุกข์ยากลำบากขึ้นไปอีก นี่เป็นเพียงชีวิตของสัตว์ที่เรามองเห็นได้ ส่วนที่เรามองไม่เห็นมีอีกมากมาย โดยเฉพาะพวกสัตว์นรก เปตอสุรกาย สัตว์เหล่านี้ยิ่งลำบากทุกข์ยาก

ยิ่งกว่าสัตว์ที่เราเห็นๆ กันอยู่นี้หลายแสนเท่า ช่างน่าสงสารนัก

เราเคยคิดกันบ้างหรือไม่ว่า อะไรทำให้ไปเกิดเป็นสัตว์ อะไรทำให้ไปเกิดเป็นมนุษย์
อะไรทำให้ไปเกิดเป็นเทวดา เพราะอะไรสัตว์จึงมีมากมายหลายชนิดจนนับไม่ถ้วน แม้เทวดาและ
มนุษย์เองก็มีมากมายหลายจำพวก สัตว์ในโลกนี้จะมียังเดียวไม่ได้หรือ มนุษย์และเทวดาก็น่าจะ
มีแต่คนเดียวอย่างเดียวน่าจะมีคนชั่ว หรือมีแต่คนชั่วอย่างเดียวน่าจะมีคนดีเลยไม่ได้หรือ ?

ตอบได้ทันทีว่า **ไม่ได้**

เพราะอะไร ? เพราะสัตว์ทุกชนิดมีกรรมคือการกระทำแตกต่างกัน เกิดเป็นสัตว์ก็เพราะ
กรรม เกิดเป็นมนุษย์ก็เพราะกรรม สัตว์และมนุษย์ตลอดจนเทวดามีมากมายหลายชนิด ก็เพราะ
กรรม คือการกระทำของตนเอง มิใช่การกระทำของผู้อื่น สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ จึงเป็นไปตาม
กรรม มีกรรมเป็นผู้จำแนกให้ดี เลว ประณีต แตกต่างกัน

ทุกท่านไม่มีใครอยากถูกฆ่า ถูกขโมย ถูกผู้อื่นล่วงเกินบุตรภรรยาสามีของตน ไม่มีใคร
อยากได้ยื่นคนอื่นไปปดมดเท็จเรา หรือพูดคำหยาบ เสียดสีเรา ไม่อยากขาดสติเป็นคนบ้าและ
เลื่อน แต่จะทำอย่างไรเล่า จึงจะไม่ประสบกับสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจเหล่านี้

ไม่อยากเลย

พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่า เมื่อเราไม่อยากถูกฆ่าก็อย่าฆ่าคนอื่นสัตว์อื่น และไม่ใช้ให้
ผู้อื่นฆ่าแทนเราด้วย เราไม่อยากถูกลักขโมย ก็อย่าลักขโมยหรือหยิบฉวยของที่เจ้าของหวงแหน ที่
เจ้าของเขามีได้อนุญาต ทั้งไม่ใช่ผู้อื่นลักขโมยหยิบฉวยแทนตนด้วย เราไม่อยากให้ผู้อื่นล่วงเกิน
บุตรภรรยาสามีของเรา ก็อย่าได้ล่วงเกินบุตรภรรยาสามีของคนอื่น เราไม่อยากได้ยื่นคำเท็จ คำ
หยาบ เราก็อย่าพูดคำเท็จ อย่าพูดคำหยาบ พูดแต่คำสัตย์ คำจริง คำอ่อนหวาน เราไม่อยากเลื่อน
ลอย ขาดสติ เป็นบ้า ก็อย่าดื่มสุราเมรัยของเสพติดมึนเมาทั้งหลาย

ในทางตรงข้าม ทุกคนอยากร่ำรวย อยากอุปสวขีพพรรณงดงามมีคนเคารพนอบน้อม
เชื่อฟัง มีคนคอยปรนนิบัติรับใช้ช่วยเหลือกิจการงานต่างๆ ให้สำเร็จ ทุกคนอยากมีสติปัญญาดี
เฉลียวฉลาดด้วยกันทั้งนั้น ปัญหาอยู่ที่ว่าเราจะได้สิ่งที่เราต้องการ ที่น่าพึงพอใจเหล่านี้มาจากไหน
ไม่อยากอีกเช่นเดียวกัน

เราอยากร่ำรวย ก็ต้องละความตระหนี่ ยินดีในการจำแนกแจกทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
แบ่งปันข้าวของเงินทองเครื่องใช้แก่ผู้อื่น ใครขาดแคลนสิ่งใด เรามีเราก็หยิบยื่นให้ด้วยความเต็ม
ใจ ไม่หวงแหน ไม่หวังผลตอบแทน ความดีที่เราเคยแบ่งปันให้ทานแก่ผู้อื่นอยู่เป็นนิตย์นั้น มิได้
สูญหายไปไหน แต่จะกลับมาตอบสนองให้เราได้ข้าวของเงินทองเหล่านั้น เป็นคนร่ำรวย ไม่
ยากจนในอนาคต

เราอยากมีรูปงาม พระพุทธเจ้าก็ตรัสสอนให้รักษาศีล มีศีล ๕ คือการงดเว้นจากการฆ่า
สัตว์เป็นต้น ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ตามสมควรแก่กำลังของผู้รักษา ศีลเป็นเครื่องขัดเกลา กาย
วาจาใจให้สะอาด มีกิริยาวาจาใจเรียบร้อย คนที่มีกิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อยมีใจดีนั้นเป็นคนน่ารัก

นักหนา ใครเห็นใครก็ชอบ ใครเห็นใครชม ใครได้อยู่ใกล้ชิดก็เอ็นดูรักใคร่ มีสีหน้าตาอัมเอิบ ผิวพรรณผ่องใส ด้วยความดีคือสิ่งที่เราทำไว้วันนี้จะเป็นเหตุให้เราได้มีรูปสวย ผิวพรรณงามในกาล ภายหน้า

เราอยากให้คนอื่นเคารพนอบน้อมเชื่อฟังเรา เราก็ต้องหัดเคารพนอบน้อมเชื่อฟังผู้ที่ เราควรเชื่อฟังเสียก่อน ผู้ที่ควรเคารพนอบน้อมเชื่อฟังนั้น ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่สูงกว่าเราด้วยชาติตระกูล ด้วยความรู้ และด้วยวัย ถ้าเราเคย เคารพนอบน้อมยกย่องผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นผู้อื่นอย่างนี้ เราก็จะได้รับผลเช่นนั้นเองในภายหลัง

เราต้องการให้ใคร ๆ ช่วยเหลือกิจการงานของเรา เราก็ต้องรู้จักช่วยเหลือกิจการงาน ของผู้อื่น กิจการงานในที่นี้หมายถึงกิจการงานที่ดีที่ชอบที่สุดจริง ไม่ใช่กิจการงานที่ทุจริตคดโกง ชอบ มีการลักขโมยเป็นต้น เราเคยช่วยเหลือกิจการงานของผู้อื่นด้วยความเต็มใจอย่างใด เราก็จะได้รับ ผลคือการช่วยเหลือจากผู้อื่นอย่างนั้น

เราอยากมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เราก็ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ ด้วยการอ่านหนังสือที่ ดีมีคุณค่า และหมั่นคบหาสมาคมใกล้ชิดกับท่านผู้รู้ สดับตรับฟังคำสอนของท่านผู้รู้ทั้งหลาย เหล่านั้น มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นอยู่เสมอ ๆ อ่านแล้วฟังแล้วก็นำมาคิดพิจารณาใคร่ครวญให้ รอบคอบสติปัญญาความเฉลียวฉลาดจึงจะเกิดได้

เพราะฉะนั้นเมื่อเราต้องการอย่างไร ก็จงทำเหตุให้ตรงกับผลที่จะได้รับ เหตุดีผลต้องดี เหตุชั่วผลต้องชั่ว พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น เราหว่าน ข้าว เราก็ย่อมได้รับเมล็ดข้าว เราทำกรรมดี เราก็ได้รับผลดี เราทำกรรมชั่ว เราก็ได้รับผลชั่ว คำ ตรัสของพระพุทธองค์ข้างต้นนี้ เป็นความจริงอย่างยิ่ง และจะจริงอยู่ตลอดไป ไม่มีสิ่งใดจะมี อำนาจทำให้ผันแปรเป็นอย่างอื่นได้ ด้วยเหตุนี้ สัตว์ทั้งหลายจึงเกิดมาด้วยกัน คือ การกระทำของ เราเองทั้งสิ้น เกิดมาแล้วก็มีชีวิตอยู่ด้วยกรรม คือ รับผลของกรรมเก่าบ้าง สร้างกรรมใหม่ที่จะ เป็นเหตุให้เกิดผลต่อไปอีกบ้าง ตายไปแล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป ก็เพราะกรรม ไม่ใช่เพราะพระ พรหมลิขิต หรือผู้อื่นคลบบันดาลให้เป็นไป แต่กรรมที่ เราได้สะสมเอาไว้แหละ เป็นผู้ลิขิตชีวิต เรา ให้เป็นไปต่างๆ

รวมความว่าเราไม่มีวันที่จะหนีกรรมที่เราทำไว้ได้พ้น นอกเสียจากว่า เมื่อเราได้ทำลาย เหตุ ที่จะทำให้เราเกิดได้หมดสิ้นแล้วด้วยอริยมรรค เมื่อนั้นเราจะไม่ต้องรับกรรมหรือสร้างกรรม ใดๆ อีกเลย เราจะเป็นผู้พ้นแล้วจากกรรมทั้งหมดเช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวก ของพระองค์ได้พ้นกันมาแล้ว

ตามปกตินั้น คนเราไม่มีใครเลยที่เคยทำแต่ความดีหรือความชั่วเพียงอย่างเดียว ทุกคน ล้วนแต่เคยทำความดีบ้างทำความชั่วบ้างกันมาแล้วทั้งสิ้น บางคนเคยทำความดีมากทำชั่วน้อย บาง คนทำความดีน้อยทำชั่วมาก และก็ได้ทำกันแต่เฉพาะชาตินี้เพียงชาติเดียวเท่านั้น หากแต่ได้เคย ทำไว้ในชาติก่อนๆ ที่เคยเกิดมาแล้วจนนับไม่ถ้วนนั้นด้วย ด้วยเหตุนี้คนเราจึงต่างกัน ตามกำลัง

ของบุญและบาปที่ได้เคยทำเอาไว้ บางคนเกิดในตระกูลสูง เกิดในถิ่นที่เจริญ มีรูปสวย รวยทรัพย์ มีคนเคารพนับถือ มีสติปัญญา เฉลียวฉลาด บางคนเกิดในตระกูลต่ำ เกิดในถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ รูปไม่สวย ขากจน ขาดคนนับถือ ขาดสติปัญญา เมื่อเกิดแล้วยังทำกรรมดีกรรมชั่วแตกต่างกันอีก

พระพุทธองค์ จึงตรัสว่า "กรรมคือบุญและบาปเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้ ดี เลว ประณีต แตกต่างกัน"

บางคนกำลังทำความชั่วอยู่ แต่กลับได้รับความสุขความสบายมีหน้ามีตา ทั้งนี้ก็เพราะความดีที่เขาเคยทำมากำลังให้ผล แต่กรรมชั่วที่กำลังทำอยู่ยังไม่ให้ผล ตรงกันข้ามบางคนกำลังทำความดีอยู่ แต่กลับได้รับความทุกข์ยากลำบากนานาประการ ทั้งนี้เพราะความชั่วที่เขาเคยทำมาแต่ก่อนๆ กำลังให้ผล ส่วนความดีที่กำลังทำอยู่ยังไม่ให้ผล ขึ้นชื่อว่าบุญคือความดีนั้นจะให้ผลช่วยอ้อมไม่มี และขึ้นชื่อว่าบาปคือความชั่วจะให้ผลดีอ้อมไม่มี ถ้าท่านเข้าใจผลของบุญและบาปอย่างถูกต้องอย่างนี้แล้ว ท่านจะไม่โศกเศร้าเดือดร้อนใจเมื่อได้รับความทุกข์ และจะไม่ลำพองใจเมื่อได้รับความสุข เพราะเราทำความดี ความชั่วด้วยตัวเอง เราจึงได้รับผลนั้นด้วยตัวเอง สักวันหนึ่งความทุกข์นั้นก็จะหมดไปความสุขจะมาแทนที่ แล้วแต่ว่าเมื่อไรความดีหรือความชั่วที่เราได้ทำมาแล้วมากมายนั้นจะให้ผล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า การที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์นี่ยากนัก เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นั้นต้องอาศัยบุญที่ได้ทำไว้แต่ปางก่อน นอกจากนั้นพระองค์ยังตรัสว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะมีโอกาสที่จะบำเพ็ญบุญได้ทุกชนิดตั้งแต่บุญเล็กๆ น้อยๆ จนถึงบุญใหญ่ที่สามารถทำให้พ้นจากความทุกข์ทั้งมวลได้ ชาตินี้เราท่านได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว โอกาสที่จะทำความดีมีไม่มากนัก อย่างมากไม่เกิน ๑๐๐ ปี จึงควรจะสั่งสมบุญของเราไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะบุญที่ท่านได้สั่งสมไว้ดีแล้ว ย่อมนำความสุขมาให้ทั้งชาตินี้และชาติหน้า ทรัพย์สมบัติอย่างอื่นไฟไหม้ได้ เสียวหายได้โจรลักได้ แต่อริยทรัพย์คือบุญ ไฟไหม้ไม่ได้ เสียวหายไม่ได้ โจรลักไม่ได้ ทั้งบุญยังเป็นมิตรติดตามตน เป็นที่พึ่งแก่ตนไปในภพหน้าด้วย

ชีวิตของมนุษย์นี้น้อยนัก ไม่นานเลยก็ตาย ถ้ามัวรือร้ออยู่ ท่านอาจจะตายเสียก่อนได้ทำความดีก็ได้ เพราะใจของปุถุชนนั้นมักจะไหลไปหาบาปได้ง่าย

พระพุทธองค์จึงทรงสอนว่า "เมื่อจิตคิดจะทำบุญเกิดขึ้นก็อย่ารือร้อ จงรีบทำเสียในขณะนั้น เพราะมัวรือร้ออยู่จิตที่เป็นบาปก็จะเกิดแทน บุญที่บุคคลทำแล้วย่อมให้ผลเร็ว บุญที่บุคคลทำช้าย่อมให้ผลช้า" ดังที่เราท่านได้เคยพบอยู่เสมอๆ ว่า บางคนต้องการสิ่งใด เขาจะได้สิ่งนั้นตามต้องการโดยรวดเร็ว แต่บางคนต้องการสิ่งใด แล้วไม่ได้ตามต้องการก็มี ทั้งนี้เพราะไม่เคยคิดจะทำบุญ หรือคิดจะทำบุญแล้วไม่ได้ทำนั่นเอง

รวมความว่า ทุกคนเกิดมาด้วยกรรม เป็นอยู่ด้วยกรรม จะเป็นอย่างไรต่อไปอีกก็เพราะกรรม กรรม จึงเป็นเรื่องน่าสนใจ น่าใคร่ครวญ น่าศึกษาให้เข้าใจ มิใช่เพื่อใครเลยแต่เพื่อความ สุขความเจริญของผู้ศึกษาเอง และเพื่อความ สุขความเจริญของผู้ที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับเรา เพื่อให้เรื่องนี้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น จึงขอนำเอาพระพุทธานุญาตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเทศนาไว้ในพระสูตรต่างๆ มาอ้างอิงประกอบดังต่อไปนี้

ใน จุฬกัมมวิภังคสูตร มัชฌิมนิคาย อุปปริปัญญาสก์ (ข้อ ๕๗๕ - ๖๐๐)

สุกมานพ บุตรโตเทยพราหมณ์ ได้เข้ามาทูลถามพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า "อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ทั้งหลาย มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคน้อย มีโรคมาก มีผิวพรรณทราม มีผิวพรรณงาม มีศักดาน้อย มีศักดามาก มีโภคะน้อย มีโภคะมาก เกิดในสกุลต่ำ เกิดในสกุลสูง ไร้ปัญญา มีปัญญา"

พระผู้เป็นเจ้าตรัสตอบอย่างกว้างๆ มีใจความว่า "สัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึงที่อาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้"

สุกมานพฟังแล้วยังไม่เข้าใจ กราบทูลขอให้แสดงโดยละเอียด ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ทรงแสดงให้ฟังว่า

๑. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนมักทำลายชีวิตสัตว์มีใจโหดเหี้ยม ยินดีในการประหารประหาร ไม่มีความเอ็นดูในสัตว์เหล่ามีชีวิต เขาตายไปจะเข้าถึงทุกคติวินิบาต นรก เพราะกรรมคือปาณาติบาตนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะมีอายุสั้น นี่เป็นผลของปาณาติบาตคือการฆ่าสัตว์

๒. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนละเว้นจากปาณาติบาต ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า มีความสะอาด มีความเอ็นดู อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย เขาตายไปจะถึงสุคติโลกสวรรค์เพราะกรรม คือ การละเว้นจากปาณาติบาตนั้น ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีอายุยืน นี่เป็นผลของการละเว้นจากปาณาติบาต

๓. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มักติเบียดเบียนสัตว์ ด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนหิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือการเบียดเบียนสัตว์นั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโรคน้อย นี่เป็นผลของการเบียดเบียนสัตว์อยู่เสมอ

๔. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มักติไม่เบียดเบียนสัตว์ ด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนหิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา เขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือการไม่เบียดเบียนสัตว์นั้น หากเขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโรคน้อย นี่คือผลของการไม่เบียดเบียนสัตว์

๕. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนมักโกรธ มากด้วยความเคืองแค้น ถูกเขาว่าเล็กน้อยก็ขัดใจ โกรธเคือง พยาบาทมาดร้าย ทำความโกรธ ความร้าย ความซึ่งเกิดขึ้นให้ปรากฏ เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือความมักโกรธนั้น หากเขาตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมี ผิวพรรณทราม นี่คือผลของความมักโกรธ

๖. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนไม่มักโกรธ ไม่มากด้วยความเคืองแค้น ถูกเขาว่ามากก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยาบาท ไม่มาดร้าย ไม่ทำความโกรธซึ่งเกิดขึ้นให้ปรากฏ หากเขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือความไม่มักโกรธนั้น หากเขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนน่า เลื่อมใส (คือผิวพรรณงามน่าเลื่อมใส) นี่เป็นผลของความไม่มักโกรธ

๗. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มีใจริษยา มุ่งร้าย ผูกใจริษยาใน ลากสักการะ ความเคารพนับถือ การไหว้และการบูชาของผู้อื่น เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือความริษยานั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามา เป็นมนุษย์เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีศักดิ์น้อย นี่เป็นผลของความริษยา

๘. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มีใจไม่ริษยา ไม่มุ่งร้าย ไม่ผูกใจ ริษยาในลากสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ การบูชาของผู้อื่น เขาตายไปจะเข้าถึง สุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือความไม่ริษยานั้น หากตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็น มนุษย์เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีศักดิ์มาก นี่เป็นผลของความไม่ริษยา

๙. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ย่อมไม่เป็นผู้ให้ ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ เครื่องหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์ เขา ตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือการไม่ให้ข้าว น้ำ เป็นต้นนั้น หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นผู้มีโทษะน้อย นี่เป็นผลของการไม่ให้ข้าว น้ำ เป็นต้นนั้น

๑๐. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้ให้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อาศัย เครื่องตามประทีปแก่สมณะหรือพราหมณ์ เขาตายไป จะ เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือการให้ข้าว น้ำ เป็นต้นนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลก สวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นผู้มีโทษะมาก นี่เป็นผลของการให้ข้าว น้ำ เป็นต้นนั้น

๑๑. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนกระด้าง เย่อหยิ่ง ย่อมไม่กราบ ไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือ

ความกระด้างเยื่อหุ้มหนังนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนเกิดในสกุลต่ำ นี่เป็นผลของความกระด้างเยื่อหุ้มหนัง

๑๒. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เยื่อหุ้ม ย่อมกราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ถูกรับคนที่ควรถูกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง สักการะคนที่สมควรสักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ นับถือคนที่ควรนับถือ บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือความไม่กระด้าง ไม่เยื่อหุ้มหนังนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนเกิดในสกุลสูง นี่เป็นผลของความไม่กระด้าง ไม่เยื่อหุ้ม

๑๓. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ไม่เข้าไปหาสมณะ หรือพราหมณ์ แล้วสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือการไม่เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์ผู้รู้นั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีปัญญามหาหนี่ง นี่เป็นผลของการไม่เข้าไปหาสมณะพราหมณ์ผู้รู้นั้น

๑๔. บางคนในโลกนี้ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์ แล้วถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือการเข้าไปหาสมณะพราหมณ์ผู้รู้นั้นหากตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้าเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีปัญญามาก นี่เป็นผลของการเข้าไปหาสมณะพราหมณ์ผู้รู้

ในบรรดากรรม ๑๔ อย่างที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยกขึ้นมาแสดงให้สุภมาณพฟังนี้ กรรมแต่ละอย่างยังต่างกันด้วยกิจคือ หน้าที่ และกาลคือเวลาที่ให้ผลด้วย

กรรมที่ทำหน้าที่นำเกิดในทุคติภูมิ เป็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย หรือสัตว์เดรัจฉานก็ดี นำเกิดในสุคติภูมิ เป็นมนุษย์ หรือเทวดาก็ดี ชื่อว่า **ชนกกรรม กรรมนำเกิด**

กรรมที่ทำหน้าที่อุปการะอุดหนุน สุขและทุกข์ของบุคคลที่เกิดมาแล้ว ให้เป็นไปตลอดกาลนาน ชื่อว่า **อุปถัมภกกรรม กรรมอุดหนุน**

กรรมที่ทำหน้าที่เบียดเบียน บีบคั้น สุข และทุกข์ของบุคคลที่เกิดมาแล้ว ไม่ให้เป็นไปตลอดกาลนาน ชื่อว่า **อุปปีฬกกรรม กรรมเบียดเบียน**

กรรมที่ทำหน้าที่ตัดรอน หรือทำลายความสุขและความทุกข์ของบุคคลที่เกิดมาแล้ว ให้สิ้นสุดลง ชื่อว่า **อุปฆาตกรรม หรือ อุปัจเฉทกกรรม กรรมตัดรอน**

ชายคนหนึ่งเกิดในตระกูลที่มั่งคั่งด้วยผลของทานครั้งต่อมากรรมที่เคยชอบเบียดเบียนสัตว์ให้เดือดร้อนมาแทรกให้ผล ทำให้เป็นคนมีโรคภัยเบียดเบียนเจ็บไข้อยู่เสมอแต่ในขณะที่เดียวกัน กรรมดีที่ไม่ริษยาผู้อื่น ยินดีในลาภสักการะของผู้อื่นก็ให้ผลด้วย ทำให้เขาเป็นผู้มีศักดิ์มาก เป็นใหญ่เป็นโต มีข้าทาสบริวารมากมาย ต่อมากรรมคือการฆ่าสัตว์เองบ้าง ใช้อำนาจผู้อื่นฆ่าแทนบ้าง ที่ชายคนนี้เคยทำไว้มาให้ผล ทำให้ชายผู้นี้ถูกลอบยิงตายในเวลาที่ยังไม่ถึง ๕๐ ปี ซึ่งเป็นเวลาที่ยังไม่สมควรจะตาย เพราะอายุขัยของมนุษย์ในสมัยนี้ประมาณ ๗๕ ปี เขาควรมีชีวิตอยู่ประมาณนั้นถ้าไม่มีกรรมชั่วมาตัดรอน

รวมความว่า ชายคนนี้มีกรรมคือทานเป็น ชนกกรรม มีกรรมคือการเบียดเบียนสัตว์เป็น อุปปีพกรรมมีกรรมคือความไม่ริษยาผู้อื่น เป็น อุปถัมภกกรรม มีกรรมคือการฆ่าสัตว์ เป็น อุปฆาตกรรม ตามตัวอย่างที่ยกมานี้ เป็นตัวอย่างที่เราพบเห็นกันบ่อยๆ แต่เราไม่ทราบเพราะเหตุไรจึงเป็นเช่นนั้นชีวิตของสัตว์ทั้งหลายนั้น ไม่ใช่จะร้ายหรือยากจนสุขหรือทุกข์คงที่อยู่ตลอดเวลา ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะแต่ละคนล้วนแต่เกิดมานานนับชาติไม่ได้กรรมที่ได้เคยทำไว้ในชาติก่อนๆ ที่เกิดผ่านมาแล้วมีมากมายนับไม่ถ้วน เพราะฉะนั้นทุกคนจึงได้รับความสุขบ้าง ความทุกข์บ้าง คละเคล้ากันไป ไม่มีใครเลยที่ได้รับความสุขหรือความทุกข์เพียงอย่างเดียวต่างกันแต่ว่า บางคนได้รับความสุขมากได้รับความทุกข์น้อย บางคนได้รับความทุกข์น้อย ได้รับความสุขมาก แล้วแต่ว่ากรรมดีหรือกรรมชั่วกำลังให้ผล ขณะใดกรรมดีให้ผลขณะนั้นก็ได้รับความสุข ขณะใดกรรมชั่วให้ผลขณะนั้นก็จะได้รับความทุกข์ เราจะได้ความสุขหรือความทุกข์ก็เพราะกรรมที่เราทำไว้ด้วยตนเอง ไม่ใช่คนอื่นคนนั้นมาทำให้เลย คนอื่นสิ่งอื่นนั้นเป็นเพียงปัจจัยที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้เราได้รับผลของกรรมเหล่านั้นเท่านั้น

บางคนเคยทำความดีไว้มากในชาตินี้ แต่กลับได้รับความทุกข์เดือนร้อน ก็คิดเสียอกเสียใจว่า "กรรมที่ทำไว้ไม่เห็นให้ผล ให้ได้รับความสุขบ้างเลย เห็นทีกรรมดีจะไม่ให้ ผลดีเสียเป็นแน่แท้ เราจะทำกรรมดีต่อไปให้ลำบากทำไม"

ส่วนบางคนทำความชั่วอยู่เสมอๆ กลับได้รับความสุขมีหน้ามีตา จึงทำให้คิดว่า "กรรมชั่วไม่เห็นจะให้ผลชั่วที่ตรงไหน เราทำกรรมชั่วแต่เราก็เป็นสุขสบายไม่เดือดร้อน ธุระอะไรจะไปทำความดีให้ลำบาก" เมื่อคิดอย่างนี้ก็หลงระเห็จทำกรรมชั่วหนักขึ้น

ความคิดของคน ๒ จำพวกนี้เป็นความคิดผิด พระพุทธองค์ไม่เคยตรัสไว้ที่ไหนเลยว่า กรรมดีหรือกรรมชั่วที่บุคคลทำสำเร็จลงไปแล้ว จะบังเกิดผลแก่ผู้ทำในชาตินี้ทันตาเห็นเสมอไป มีแต่พระองค์ตรัสว่า กรรมที่บุคคลทำแล้วดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลได้ ๓ กาลด้วยกัน ดังที่ตรัสไว้ในมหากรรมวิภังคสูตร มัชฌิมนิคาย อุปปริยตตาสก มีใจความว่า

"บุคคล ที่ประกอบทุจริตกรรม ๑๐ ประการ มีการฆ่าสัตว์เป็นต้น มีความเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฎฐิเป็นที่สุด เขาตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็

มี และบุคคลที่ประกอบสุจริตกรรม ๑๐ ประการ มีการละเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นต้น มีสัมมาทิฐิความเห็นถูกเป็นที่สุด เขาตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ก็มี เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็มี ทั้งนี้เพราะเขาย่อมแสวงวิบากของกรรมที่เขาทำไว้ในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ กรรมไม่ควร ส่องให้เห็นว่าไม่ควรก็มี ให้เห็นว่าควรก็มี และกรรมที่ควรแท้ๆ ส่องให้เห็นว่าควรก็มี ให้เห็นว่าไม่ควรก็มี"

ด้วยเหตุนี้ เราจึงไม่ควรมองการกระทำของเราแต่เพียงในชาตินี้ชาติเดียว เพราะกรรมที่เราทำสำเร็จแล้วในชาติใดๆ ก็ให้ผลในชาตินั้นๆ เอง ๑ ให้ผลในชาติหน้าต่อจากชาตินั้นไป ๑ ให้ผลในชาติต่อไป จากชาติหน้าอีก ๑

กรรมที่ให้ผลในชาติที่ทำไว้ เรียกว่า **ทิฐิธรรมเวทนียกรรม**

กรรมที่ให้ผลในชาติหน้าต่อจากชาติที่ทำไว้ เรียกว่า **อุปปัชเวทนียกรรม**

กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป จากชาติหน้าไป เรียกว่า **อปปราปรียเวทนียกรรม**

เพราะฉะนั้น กรรมดีหรือกรรมชั่วที่เราทำสำเร็จลงไปแล้วในชาตินี้ จึงอาจจะให้ผลในชาตินี้ คือในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ได้ ถ้าไม่ให้ผลในชาตินี้ก็อาจจะไปให้ผลในชาติหน้า ถ้าไม่ให้ผลในชาติหน้า ก็ยังมีโอกาสที่จะให้ผลได้ ในชาติต่อไป จากชาติหน้าไปจนกว่าบุคคลนั้นจะนิพพานแล้วแต่ว่า จะได้เหตุปัจจัยพร้อมเมื่อใด ก็ให้ผลเมื่อนั้น ไม่มีใครจะไปบังคับให้กรรมที่ทำไว้ให้ผลในชาตินั้น ชาตินี้ เวลานั้น เวลานี้ ได้ตามใจชอบเลย ทุกอย่างขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่สมบูรณ์พร้อมเท่านั้น

มีกรรมอยู่บางประเภท ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหยั่งทราบ ด้วยพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์เองว่า กรรมบางพวกให้ผลไปตกนรกทันที กรรมบางพวกให้ผลเป็นเศรษฐีภายใน ๗ วัน กรรมบางพวกให้ผลไปเกิดในสวรรค์ชั้นพรหมทันทีเมื่อตายลง กรรมบางพวกให้ผลทันทีโดยไม่รอเวลาเลย กรรมทั้ง ๔ ประเภทนี้ ล้วนเป็นครุกรรม คือกรรมหนักทั้งสิ้น กรรมเหล่านี้ชื่อว่าเที่ยงต่อการให้ผลตามเวลาที่กล่าวแล้ว หมายความว่าบุคคลใดทำกรรมทั้ง ๔ ชนิดนี้ไปแล้ว เมื่อถึงกำหนดเวลาให้ผล กรรมอื่นจะมาแทรกแซงให้ผลก่อนไม่ได้ กล่าวคือ

๑. คนที่ทำ **อนันตริยกรรม ๕** อย่างคือ ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตพระพุทธรเจ้าให้ห้อขึ้น และทำสังฆเภท อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อตายลง กรรมที่ทำนั้นจะให้ผลนำเกิดในอเวจีมหานรกทันที ไม่มีกรรมอื่นจะมาแทรกให้ผลก่อนได้ หรือถ้าในชาตินั้นทำอนันตริยกรรมหลายอย่าง อนันตริยกรรมที่หนักที่สุดจะให้ผลนำเกิด ในบรรดากรรม ๕ อย่างนั้น สังฆเภทเป็นกรรมหนักที่สุด อย่างพระเวททัตทำอนันตริยกรรมถึง ๒ อย่าง คือ ทำพระโลหิตพระพุทธรเจ้าให้ห้อขึ้นในคราวที่กลิ้งศิลาลงมาจากเขาคิชฌกูฏเพื่อหวังจะปลงพระชนม์พระพุทธรเจ้า แต่ก่อนที่ศิลาตกลงมากระทบชะง่อนหินแตกเสียก่อน สะเก็ดหินกระเด็นมาถูกนิ้วพระบาทหื้อพระโลหิต และทำสังฆเภท คือทำลายสงฆ์ให้แตกกันในคราวที่คิดจะตั้งตนเป็นพระพุทธรเจ้าเสีย

เอง ก่อนตายถูกธรณีสูบ ตายแล้วเกิดในเวจีมหานรกทันที ด้วยอำนาจของกรรมคือสังฆเภท หรือพระเจ้าอชาตศัตรูที่รับสั่งให้ทรมานพระเจ้าพิมพิสารพระราชบิดา จนในที่สุดพระราชบิดาสิ้นพระชนม์ เพราะการทรมานนั้น แม้ในภายหลังพระเจ้าอชาตศัตรูจะทรงสำนึกผิด และได้บำเพ็ญพระราชกุศลในพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกอย่างมหาศาลเพียงใด ก็ไม่อาจจะลบล้างกรรมคือปิตุฆาต ซึ่งเป็นอนันตริยกรรมได้ แม้จะไม่ได้ทรงปลงพระชนม์พระราชบิดาเอง แต่ก็ใช้ให้ผู้อื่นทำแทน จัดเป็นปิตุฆาตเช่นเดียวกัน และด้วยปิตุฆาตกรรมนี้ เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ลง จึงต้องเกิดในนรกทันที กุศลมหาศาลที่ทรงกระทำไว้ก็ไม่อาจช่วยได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากุศลมหาศาลที่ทรงกระทำไว้จะไม่ให้ผล เพียงแต่ยังไม่ถึงเวลาจะให้ผลเท่านั้น

นอกจากอนันตริยกรรม **นิยตมิจฉาทิฏฐิกรรม** ก็ให้ผลบังเกิดในนรกทันทีเมื่อตายลง เช่นเดียวกัน บุคคลใดมีความยึดมั่นว่า กรรมดีไม่มีผล กรรมชั่วไม่มีผล การกระทำทุกอย่างสักว่ากระทำทั้งสิ้น การกระทำบุญ การกระทำบาปต่อบิดามารดา ไม่มีผล ดังนี้เป็นต้น บุคคลนั้นยึดมั่นในความเห็นผิดอย่างนี้ไม่เปลี่ยนแปลงจนตลอดชีวิต บุคคลนั้นตายลงไปจะต้องเกิดในนรกทันที ด้วยอำนาจของกรรมคือ **นิยตมิจฉาทิฏฐิกรรม** นี้แหละ

๒. บุคคลใดได้ถวายทานในพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์หรือพระอนาคามี ผู้ออกจากนิโรธสมาบัติมาใหม่ๆ ยังมิได้รับทานจากผู้ใดเลย ด้วยจิตใจที่เลื่อมใส โสมนัสยินดีทั้งเวลาก่อนถวาย กำลังถวาย และถวายแล้ว บุคคลนั้นจะได้เป็นเศรษฐีภายใน ๗ วัน ดังเช่น นายปุลณณะและภริยาที่ได้ถวายทานที่เป็นส่วนของตนโดยชอบธรรมแก่ท่านพระสารีบุตรผู้ออกจากนิโรธสมาบัติมาใหม่ๆ

๓. บุคคลใดเจริญสมถภาวนาจนได้ฌานตั้งแต่ปฐมฌานไปจนถึงเนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ฌานใดฌานหนึ่ง และฌานนั้นไม่เสื่อม ตายลงจะต้องเกิดในสุคติภูมิเป็นพรหมทันที หรือถ้าได้ฌานครบทุกฌาน ที่เรียกว่าได้สมาบัติ ๘ ฌานที่สูงที่สุด คือ เนวสัญญานาสัญญายตนฌานจะให้ผลนำเกิดในเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ ฌานที่ต่ำกว่าจัดเป็นอโหสิกรรม คือไม่ให้ผล

๔. บุคคลใดเจริญวิปัสสนาภาวนา คือเจริญมรรคมืองค์ ๘ จนบรรลุอุริยมรรค อริยผลเป็นพระอริยบุคคลในขณะที่มรรคจิตเกิดขึ้นแล้วดับลง ผลจิตซึ่งเป็นผลของมรรคจะเกิดติดต่อทันทีโดยไม่มีจิตอื่นมาคั่น เพราะฉะนั้น **มรรคจิต** จึงชื่อว่า **อกาลิโก** คือให้ผลทันทีโดยไม่รอกาลเวลาถ้าจะกล่าวโดยบัญญัติไวยากรณ์ก็กล่าวได้ว่า มรรคกรรมนี้จะทำให้บุุชนเปลี่ยนเป็นพระโสดาบันบุคคลในทันทีทันใดหลังจากโสดาปัตติมรรคดับลงแล้วและทำให้พระอริยบุคคลเบื้องต่ำเปลี่ยนเป็นพระอริยบุคคลขั้นสูงตามลำดับ กล่าวคือ

พระโสดาบันบุคคล เปลี่ยนเป็น พระสกทาคามีบุคคลทันทีที่สกทาคามีมรรคดับลง
พระสกทาคามีบุคคล เปลี่ยนเป็นพระอนาคามีบุคคลทันทีที่อนาคามีมรรคดับลง
พระอนาคามีบุคคล เปลี่ยนเป็น พระอรหันต์ทันทีที่อรหัตตมรรคดับลง

การบำเพ็ญคุณงามความดี หรือการบำเพ็ญกุศลในโลกนี้มีอยู่มากมายหลายวิธี ถ้าจะจัดเป็นพวกใหญ่ๆ ก็ได้ ๓ พวก คือ ทาน การให้ปัน ศีล การรักษากายวาจาให้สะอาด ภาวนา การอบรมจิตให้สงบระงับจากกิเลสด้วยปัญญา มรรคกรรมจัดเป็นกุศลที่ทำลายกิเลสให้ดับสนิท ไม่ให้เกิดอีกเลยได้ตามลำดับขั้น เป็นกุศลที่สามารถตัดกรรมที่ทำไว้ ไม่ให้ให้ผลได้ตามลำดับขั้น

โศดาปัตติมรรค ตัดกรรมที่จะนำไปเกิดในอบายภูมิทั้ง ๔ มีนรกเป็นต้น ได้หมด เพราะฉะนั้นผู้ที่เป้นพระโศดาบันแล้ว จะไม่เกิดในอบายภูมิเลย ถ้าจะเกิดในกามภูมิเป็นมนุษย์ หรือเทวดาก็เกิดในอีกไม่เกิด ๗ ชาติ

สกทาคามีมรรค ตัดกรรมที่จะนำไปเกิดในมนุษย์ให้เหลือเพียงชาติเดียว

อนาคามีมรรค ตัดกรรมที่จะนำไปเกิดในกามภูมิ คือ อบายภูมิ ๔ มนุษย์ ๑ และเทวโลก ๖ ชั้นได้หมด จะเกิดในพรหมภูมิ แล้วปรินิพพานในพรหมภูมินั้น เท่านั้น

อรหัตตมรรค ตัดกรรมที่จะนำไปเกิดใน ๓๑ ภูมิได้หมด เพราะฉะนั้นบุคคลที่บรรลุมรรคอรหัตตมรรคเป็นพระอรหันต์ จึงเป็นผู้ตัดกรรมที่จะทำให้ต้องเกิดในภูมิต่างๆ ได้ทั้งหมด ปรินิพพานแล้วไม่ต้องเกิดอีก

ผู้ใดเจริญกุศลถึงขั้นสูงบรรลุมรรคอรหัตตมรรค ผู้ผู้นั้นชื่อว่าได้ทำตามพระโอวาทที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในโอวาทปาติโมกข์ว่า "การไม่ทำบาปทั้งปวง ๑ การยังกุศลให้ถึงพร้อม ๑ การยังจิตใจให้ผ่องแผ้วขาวรอบ ๑ สามอย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย" เรียบร้อยแล้ว ไม่มีกิจที่จะต้องทำเพื่อความเป็นอยู่อีกแล้ว

ทั้งๆ ที่พระบรมศาสดา ได้ทรงแสดงเรื่องของกรรมพร้อมทั้งตัวอย่างไว้มากมาย แต่กรรมก็ยังเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนลึกซึ้งเกินกว่า วิสัยของใคร ๆ จะรอบรู้ได้หมดสิ้น ยกเว้นแต่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์เอง แม้กระนั้นถ้าเราเข้าใจเรื่องของกรรมพอสมควรว่า ผลดีหรือผลชั่วที่เราได้รับนั้นเกิดจากการกระทำของเราเองแล้ว เราก็จะได้ระมัดระวังไม่ผลอดตัวทำสิ่งที่จะให้เกิดทุกข์โทษแก่เราในภายหน้า นั่นคือ เราจะต้องหมั่นทำความดี คือ สุจริตกรรม ๑๐ ประการ ละเว้นความชั่วทุจริตกรรม ๑๐ ประการ ละเว้นความชั่วคือ ทุจริตกรรม ๑๐ ประการ

สุจริตกรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเอง และใช้ผู้อื่นฆ่าแทน ไม่ว่าจะฆ่าเพื่อเอามาทำบุญ ฆ่าเพื่อเอามาเลี้ยงดูบิดามารดาบุตรภรรยา ข้าทาสบริวาร และเลี้ยงดูตนเอง พึงจดเว้นทั้งสิ้นเพราะโทษของ **ปาณาติบาต** คือ การฆ่าสัตว์ อย่างหนักที่สุด ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิทั้งสิ้น อย่างเบาที่สุด เมื่อเกิดเป็นมนุษย์จะมีอายุสั้น

๒. จดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของเขามีได้อนุญาตและไม่ใช้ให้ผู้อื่นเอาของที่เจ้าของเขามีได้อนุญาตด้วย เพราะโทษของ **อทินนาทาน** คือ การถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้อนุญาตนั้น อย่างหนักที่สุดทำให้ไปเกิดในอบายภูมิทั้งสิ้น อย่างเบาที่สุดเมื่อเกิดเมื่อเกิดมนุษย์ ทรัพย์สมบัติย่อม

พินาศไปด้วยภัยจากโจรบ้าง จากน้ำบ้าง จากไฟบ้าง ถูกคดโกงหรือล้มละลายบ้าง เป็นต้น

๓. จดเว้นจากการประพาศิณในบุตร ภรรยา สามิของผู้อื่น โทษของ กามสุมิฉฉาจาร คือ การประพาศิณในบุตร ภรรยา สามิของผู้อื่น อย่างหนักที่สุดคือ เป็นสัตว์นรก เปต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน โทษอย่างเบาที่สุดยอมทำให้มีศัตรูคู่แค้นเมื่อเกิดเป็นมนุษย์

๔. จดเว้นจากการกล่าวเท็จ โทษของ มุสาวาท คือ การกล่าวเท็จอย่างหนักที่สุดทำให้เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดยอมถูกกล่าวด้วยถ้อยคำอันไม่เป็นจริง ในเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์

๕. จดเว้นจากการกล่าววาจาส่อเสียด โทษของ ปิสฺสุณาวาท คือการกล่าววาจาส่อเสียด อย่างหนัก คือ เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ยอมแตกจากมิตร

๖. จดเว้นจากการกล่าวคำหยาบ โทษของ ผรุสฺสาวาจา คือการกล่าวคำหยาบ อย่างหนักคือ เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดยอมได้ยินเสียงที่ไม่น่าพอใจอยู่เสมอ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์

๗. จดเว้นจากการกล่าวคำเพื่อเจ้าไร้สาระ เพราะโทษของ สัมผัสฺปปลาปะ คือการกล่าว คำเพื่อเจ้านี้ อย่างหนักทำให้เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดเมื่อกล่าวสิ่งใดก็ไม่มีใครเชื่อถือ เมื่อเกิด เป็นมนุษย์

๘. จดเว้นจากการเพ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่น ด้วยความคิดชั่วว่า ขอให้ของนี้จึงเป็น ของเรา เป็นต้น

๙. จดเว้นจากการพยาบาทอาฆาตผู้อื่น ด้วยความคิดชั่วว่า ขอให้ผู้นี้จึงถึงความพินาศ จงถูกฆ่าถูกทำลาย เป็นต้น

๑๐. ไม่มีความเห็นผิดคือ มีความเห็นถูกเป็นสัมมาทิฐิ เชื่อว่าทานที่ให้แล้วมีผลเป็น ต้น (สัมมาทิฐินี้มี ๑๐ ประการ และมีข้อความอย่างเดียวกับทฤษฎะกรรมที่จะได้กล่าวต่อไป)

น่าสังเกตว่า สุจริตกรรม ๑๐ ประการนี้ ไม่มีการงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยและของ เสพติดทั้งหลายรวมอยู่ด้วย ถึงกระนั้นการดื่มสุราเมรัยเป็นต้น ก็เป็นความชั่ว ไม่ใช่ความดี โทษ ของการดื่มสุราเมรัยเสมอๆ นั้นมีโทษมาก ดังที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "โทษของการดื่ม สุราและเมรัย อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ใน กำเนิดเดรัจฉาน ในปรตวิสัย โทษอย่างเบาที่สุดยอมยังความเป็นบ้าให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็น มนุษย์"

เพราะฉะนั้นคนดีทั้งหลาย พึงงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความ ประมาทนี้ด้วย

ในสุจริตกรรม ๑๐ ประการนี้ ๓ ข้อแรกจัดเป็นกายกรรม คือการกระทำทางกาย ๔ ข้อ ต่อมาเป็นวจีกรรมคือการกระทำทางวาจา ๓ ข้อสุดท้ายเป็นมโนกรรม คือการกระทำทางใจ บุคคล ที่ประพฤตินั่นมั่นคงอยู่ในสุจริตธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ ชื่อว่าเป็นผู้มีกาย วาจา ใจ สะอาด เป็นผู้ มีสุคติโลกสวรรค์รออยู่เบื้องหน้า ส่วนผู้ที่ประพฤติทุจริตกรรม ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นกรรมที่ตรง ข้ามกับสุจริตกรรม ๑๐ ประ

การนี้ เชื่อว่าเป็นผู้ไม่สะอาดทั้งกาย วาจา ใจ แม้จะอาบน้ำล้างบาป ประนมมือไหว้พระอาทิตย์ หรือบวงสรวงเทวดา อินทร์ พรหม อย่างไรก็หาทำให้บุคคลนั้นหมดจดจากบาปไม่ บุคคลเช่นนี้ เป็นผู้มียอบายคอยอยู่เบื้องหน้า

บุคคลจะสะอาดและหมดจดจากบาปได้ ก็เพราะความประพฤติทางกาย วาจา ใจ สะอาด เท่านั้น ก็เมื่อเรายังไม่สามารถจะเป็นผู้สะอาดหมดจดจากบาปทั้งมวลได้ และยังต้องมีชีวิตอยู่ใน โลกนี้ ก็ควรจะมีชีวิตอยู่ด้วยการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สิ่งใดที่ ผิดพลาดไปแล้วเราไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เราจึงควรทำความใหม่ของเราให้ดีที่สุด เพื่อให้ โอกาสแก่กรรมดีนำเราไปเกิดที่ดี ไม่ใช่ผิดพลาดไปแล้วก็มัวแต่เศร้าโศกเสียใจ ความเศร้าโศก เสียใจไม่อาจช่วยอะไรเราได้เลย กรรมดีเท่านั้นที่จะช่วยเราได้ ช่วยให้เราไปเกิดในที่ดีมีมนุษย์และ เทวดาได้ ช่วยให้เราถึงนิพพานไม่ต้องตายไม่ต้องเกิดอีก

แต่ข้อสำคัญที่จะทำให้เราทำสุจริตกรรมได้นั้น ต้องอาศัยมโนกรรมคือความเห็นถูกเป็น เบื้องต้น ถ้าปราศจากความเห็นถูกแล้ว ท่านอาจจะไม่สนใจการทำบุญทำกุศลเลย

ทิฏฐุชกรรม คือการกระทำความเห็นให้ถูกต้องนั้น ได้แก่ตรงต่อความจริง ตรงต่อคำ สอนของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่ตรงตามความเห็นของเราหรือผู้อื่น ซึ่งยังหนาแน่นอยู่ด้วยกิเลส ทิฏฐุชกรรมหรือสัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบนี้เป็นอย่างเดียวกัน พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ๑๐ อย่าง คือ

๑. เห็นว่า ทานที่ให้แล้วมีผล คือต้องเชื่อว่า ให้ทานแล้ว ต้องได้รับผล คือเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์สมบัติมาก เป็นต้น

๒. เห็นว่า การบูชามีผล การบูชาในที่นี้หมายถึง ผู้ที่ควรบูชา มีพระพุทธเจ้า พระปัจเจก พุทธเจ้า พระอริยสาวก พระธรรม พระสงฆ์ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ฯลฯ

๓. เห็นว่า การบวงสรวงมีผล คือการนำของไปบูชาผู้มีคุณ ย่อมมีผล

๔. เห็นว่า การทำดีทำชั่วมีผล คือทำดีก็ได้ผลดีทำชั่วก็ได้ผลชั่ว

๕. เห็นว่า โลกนี้มีอยู่ หมายความว่า เชื่อว่าผู้ที่ตายจากโลกอื่น มาเกิดในโลกนี้มีอยู่

๖. เห็นว่า โลกหน้ามีอยู่ หมายความว่า เชื่อว่าผู้ที่ตายจากโลกนี้แล้วไปเกิดในอีกโลก หนึ่งมีอยู่

๗. เห็นว่า มารดามีอยู่ คือเห็นว่าคุณของมารดามีอยู่ การทำดีทำชั่วต่อมารดาย่อมมีผล

๘. เห็นว่า บิดามีอยู่ คือเห็นว่าคุณของบิดามีอยู่ การทำดีทำชั่วต่อบิดาย่อมมีผล

๙. เห็นว่า โอปปาติกสัตว์ คือสัตว์ที่เกิดขึ้นเองโดยไม่มีบิดามารดา เกิดแล้วโตเต็มที่ ทันที ได้แก่ สัตว์นรก เปรต อสุรกาย เทวดา พรหม มีอยู่

๑๐. เห็นว่า สมณะพราหมณ์ ผู้ปฏิบัติชอบประกอบด้วยความรู้ยิ่ง เห็นแจ้งประจักษ์ซึ่ง โลกนี้และโลกหน้าด้วยตนเองแล้วประกาศให้ผู้อื่นรู้ได้นั้นมีอยู่ คือเห็นว่าผู้ที่ตรัสรู้เป็นพระ สัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่นั่นเอง

ทิฏฐุกรรม คือการกระทำความเห็นให้ตรงต่อความจริง ๑๐ ประการนี้ จัดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นหัวหน้าของบุญทั้งมวล ถ้าบุคคลใดมีความเห็นถูกต้อง ตรงต่อความจริงเหล่านี้แล้ว ย่อมคิดจะให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาและคิดจะทำบุญทุกชนิด เพื่อเป็นบันไดก้าวไปสู่ความสุขความเจริญ ในท้ายที่สุดยังเป็นบันไดให้ก้าวไปสู่การเจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อบรรลुอริยสัจธรรมได้อีกด้วย

โดยนัยตรงข้าม ผู้ใดเห็นตรงกันข้ามกับความจริง ๑๐ ประการนี้ ผู้นั้นจะไม่ทำบุญเลย ดังที่มีคนเป็นอันมากในปัจจุบันนี้เชื่อมั่นว่า คนเราเกิดหนเดียวตายหนเดียว ชาติก่อนก็ไม่มี ชาตินี้ก็ไม่มี ตายแล้วก็สูญไม่เกิดอีก ทั้งๆ ที่ผู้นั้นยังมีความต้องการสารพัด ผู้ที่จะไม่เกิดอีกนั้น คือผู้ที่ดับความต้องการทั้งปวงได้สนิทแล้วเท่านั้น เมื่อเชื่อเช่นนี้เขาจึงไม่ทำบุญ นับว่าเป็นภัยแก่เขาเองอย่างใหญ่หลวง เพราะความเห็นผิดเช่นนี้จัดเป็นบาปหนัก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในอังคุตตรนิกาย เอกนิบาตว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นธรรมอย่างอื่นแม้ข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ไม่เกิดขึ้น หรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเสื่อมไป เหมือนมิจาทิฏฐิ คือความเห็นผิดทั้งนี้เลย"

นอกจากนี้ พระพุทธเจ้ายังทรงแสดงถึงการที่สัตว์ทั้งหลายต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพภูมิต่างๆ มากมาย มิได้เกิดเพียงชาติเดียวดังที่บางคนเข้าใจเลย ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในอังคุตตรนิกาย เอกนิบาต เอกธัมมาทิบาลี ตอนหนึ่งว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตว์ที่จุติ (คือตาย) จากมนุษย์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย (คือเปรต) มากกว่าโดยแท้"

สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากเทพยดากลับมาเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากเทพยดาไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากนรกกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดรัจฉาน กลับมาเกิดเป็นมนุษย์มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดรัจฉานไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดรัจฉาน ไปเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดรัจฉาน ไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยไปเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

เปรียบเหมือนในชมพูทวีปนี้ มีส่วนที่น้ำร้อนรมย์ มีป่าที่น้ำร้อนรมย์ มีภูมิประเทศที่น้ำร้อนรมย์ มีสระโบกขรณีที่น้ำร้อนรมย์เพียงเล็กน้อย มีที่ดอนที่ลุ่มเป็นลำน้ำ เป็นที่ดั่งแห่งตอและหนาม มีภูเขาระเกะระกะเป็นส่วนมาก โดยแท้จะนั้น"

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุปมาเปรียบเทียบสัตว์ที่ไปเกิดในทุคติ คืออบายภูมิ เป็นสัตว์นรก เปรต สัตว์เดรัจฉานว่า มากมายเหมือนขนวัว คือนับไม่ได้ แต่สัตว์ที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์ หรือเทวดานั้นเท่าเขาวัว คือน้อยเหลือเกิน เพราะเขาวัวมีเพียง ๒ เขาเท่านั้น ท่านอยากจะอยู่ในพวกไหน? เชื่อว่าทุกท่านคงอยากอยู่ในพวกเขาวัวด้วยกันทั้งนั้น แต่ความอยากอย่างเดียว ไม่สามารถช่วยให้สำเร็จผลได้ ท่านต้องประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ด้วย นั่นคือ ละความชั่ว ประพฤติดี คือละทุจริตกรรม ๑๐ ประการดังกล่าวแล้ว

ท่านที่เคยเรียกร้องขอความเป็นธรรม โดยต้องการให้ทุกคนเสมอภาคกัน มีความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน โปรดได้พิจารณาดูเถิด ว่ามีทางจะเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ในเมื่อทุกคนมิได้ทำกรรมไว้เสมอกัน ลูกฝาแฝดที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกัน อยู่ในครรภ์ของแม่ด้วยกัน เติบโตด้วยอาหารที่แม่กินเข้าไปอย่างเดียวกัน ก็ยังไม่เหมือนกันทั้งหน้าตา รูปร่าง และจิตใจ แล้วเราจะหวังให้คนที่ต่างพ่อต่างแม่ ต่างกรรมกัน เหมือนกันเสมอกันได้อย่างไร

ผู้ที่เสมอภาคกันได้นั้น ได้แก่ผู้ที่ไม่ต้องเกิดมารับสุข รับทุกข์ในโลกอีก ผู้นั้นคือ พระอรหันต์ผู้ปรินิพพาน ด้วยอนุภาติเสณิพพานธาตุ พวกเดียวเท่านั้น

ชีวิตนี้สั้นนัก ความประมาทเพียงนิดเดียวอาจพาเราไปเกิดในที่ชั่วได้ และถ่วงไปเกิดในที่ชั่วแล้ว โอกาสที่จะได้กลับมาเกิดในที่ดีนั้นแสนยาก เราจึงควรดำเนินชีวิตของเราให้ถูกต้อง คบหาสมาคมกับบัณฑิตผู้รู้ทั้งหลาย หมั่นฟังธรรมของท่าน แล้วน้อมนำมาพินิจพิจารณา เมื่อพินิจพิจารณารู้ว่าอะไรถูกอะไรควรแล้ว ก็ประพฤติแต่สิ่งที่ถูกที่ควร ซึ่งก็ได้แก่สุจริตกรรม ๑๐ ประการ สูงกว่านั้นก็ได้แก่การเจริญสมณะและวิปัสสนา พาตนให้พ้นจากทุกข์ทั้งมวล

บุญและบาปเป็นของมีอยู่จริง และให้ผลได้จริง ขออย่าว่าชีวิตของเรา ความสุขความทุกข์ ที่เราได้รับอยู่ในทุกวันนี้ เกิดจากการกระทำของเราเอง ไม่มีใครมาลิขิตให้เรา ผู้ที่ลิขิตชีวิตเราทั้งในอดีตที่ผ่านมา ในปัจจุบันที่กำลังเป็นไปอยู่ และในอนาคตที่จะตามมา คือ กรรม การกระทำของเราเองทั้งสิ้น

